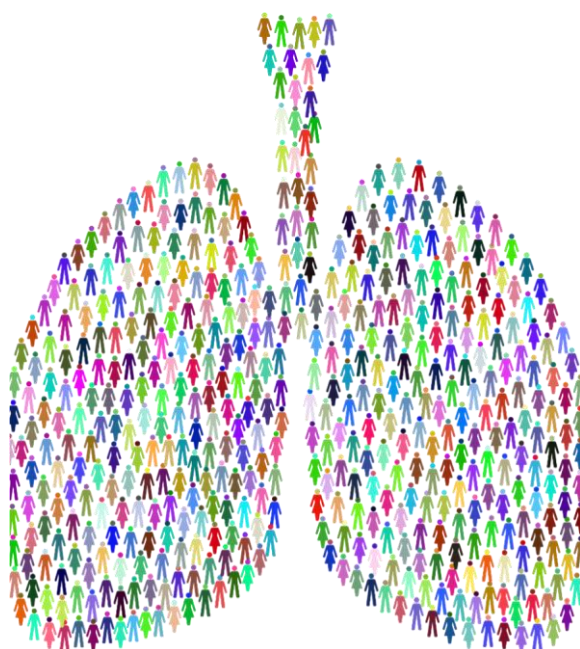

”Ett liv fritt från astma och allergi!”

Astma- och Allergiförbundets verksamhetsplan för åren 2026–2028

Inledning

Astma, allergi, eksem och annan överkänslighet är några av vår tids största folksjukdomar. 4,5 miljoner svenskar är berörda och har något eller några av dessa besvär – besvär som i många fall begränsar vardagen och leder till oro, ökad ohälsa och minskad livskvalitet.

En kombination av miljö- och livsstilsfaktorer gör att allergisjukdomarna i Sverige och världen ökar. Förändrade kostvanor och minskad fysisk aktivitet leder till negativa hälsoeffekter som kan påverka både den psykiska hälsan och förekomsten av allergisjukdomar. Klimatförändringar och miljöfaktorer i våra städer bidrar också till ökad förekomst av allergisjukdomar. Minskad exponering av djur och natur hos barn har också lyfts fram som viktiga faktorer.

Astma- och Allergiförbundet har sedan starten 1956 arbetat för att alla med astma, allergi, eksem och annan överkänslighet ska kunna leva ett friskt liv på samma villkor som andra medborgare i samhället. Men för att förbundet ska fortsätta upplevas som en relevant medlemsorganisation krävs den strategiska förflyttning som beskrivs i Strategi 25-30. Här fastställs hur vi ska möta de utmaningar som vi och våra målgrupper står inför. Vi behöver nätverka och samverka för att nå våra mål och vi behöver öka vårt målgruppsfokus i enlighet med de undersökningar som gjorts.

En av de största utmaningarna förbundet står inför är vikande intäkter. Utan ökade intäkter hjälper varken besparingar eller nedskärningar. Organisationen krymper, liksom möjligheten att bedriva verksamhet och satsa på att vända trenden. Tidigare försök att öka intäkterna genom insamling, har gett blygsamma resultat. Därför föreslår nuvarande förbundsstyrelse att tona ner insamlingen för att istället satsa på att öka antalet medlemmar och föreningar. Intäkterna kan också ökas genom ökad verksamhet och omsättning inom Astma- och Allergiförbundets helägda bolag AoA Service AB. Här kan den nordiska märkningen (f.d. rekommenderade produkter) utvecklas och spridas, antalet företagssamarbeten och företagssponsring öka och en försäljning av varor och tjänster utvecklas. För att lyckas med detta måste gemensamma resurser fördelas och läggas där de har störst potential att öka intäkterna.

Strategi 25-30 och utmaningen med att öka intäkterna löper som en röd tråd genom hela den här verksamhetsplanen. Våra prioriterade områden fram till 2028 kommer därför att vara:

- 1. Hälsa i fokus genom egenmakt och samverkan**
- 2. Främja forskning och kunskap**
- 3. Engagemang och ledarskap**

Strategin beskriver på en övergripande nivå vilka Astma- och Allergiförbundet är till för, hur vi arbetar för att nå vår vision och vilka långsiktiga mål som ska hjälpa oss att nå den. Den treåriga verksamhetsplanen beskriver mer konkret vad som ska göras de kommande åren för att förverkliga strategin, och kompletteras med ettårsplaner där styrelsen gör årsvisa prioriteringar.

Bäst effekt får strategin om även regionala och lokala föreningars verksamhetsplaner knyter an till den och att den fungerar som inspiration och utgångspunkt för den lokala och regionala verksamheten.

1. Hälsa i fokus genom egenmakt och samverkan

Astma- och Allergiförbundet ska vara en tydlig och riktad röst som påverkar samhället för ökad tillgänglighet och bättre levnadsvillkor för människor med astma, allergi, eksem eller annan överkänslighet.

För att kunna vara tydliga behöver vi fortsätta arbeta med metoden att ta fram faktaunderlag inom ett område, så kallade White Papers, som sedan blir underlag för kommunikation och påverkansarbete. Detta skapar enhetlighet och tydlighet i våra ståndpunkter och utgör ett bra underlag för lokala och regionala kampanjer. Här bidrar årshjulet till att skapa tydlighet, igenkänning och utrymme för regional/lokalt påverkansarbete (se mer nedan).

För att vara en riktad röst behöver vi också prioritera vilka frågor vi arbetar med. Våra gemensamma och begränsade resurser måste koncentreras för att nå största möjliga genomslag. Det har varit framgångsrikt vid tidigare nationella påverkanskampanjer, såsom utökad tobakslagstiftning, klassrumspeng, rädda pollenprognoserna och ett svenskt allergiprogram. Fram till 2028 vill riksförbundet prioritera astmafrågan, särskilt när det gäller svår och okontrollerad astma.

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Medvetenheten om klimatförändringarnas negativa påverkan på människors hälsa, inte minst lunghälsa, har ökat. Fler kommer att utveckla astma-allergi och symptomen kommer att förvärras som ett resultat av klimatförändringarna. Vi vet att luftföroreningar och dålig inomhusmiljö påverkar symtom och förekomst av våra diagnoser, särskilt när det gäller personer med svår astma. Närhet till natur och grönområden i våra städer är viktigt och ställer krav på god stadsplanering. Ren luft och ökad astmakontroll hänger ihop. Men för att få en korrekt astmadiagnos och rätt mediciner, behandlingar och hjälpmedel behövs också en god och jämlik allergivård.

Det historiska beslutet om att införa ett svenskt allergiprogram fattades 2024 och under 2026 ska tre myndigheter presentera förslag på hur det ska sjösättas. Som påverkansaktör går vi då in i en ny fas där samverkan med myndigheter och vårdprofessionen blir viktigare än opinionsbildning och mediala kampanjer kring allergivården.

Vi kommer fortsatt arbeta för alla som har någon form av astma, allergi, eksem och annan överkänslighet. För att lyfta så många diagnoser som möjligt fortsätter vi arbetet med det årshjul som arbetades fram under förra kongressperioden. Genom att koppla en fråga till en särskild säsong, skapar vi den aktualitet som krävs för att nå ut till allmänhet och media. På så sätt kan vi öka synligheten och nå fler trots begränsade resurser. Vi fortsätter därför att uppmärksamma dessa diagnoser/ämnen under nästa kongressperiod; Astma (astmaattacken-vinter), pollen (pollenpreppen-vår), matallergi (trygga tuggan-sommar), eksem (eksemt viktigt-september), SHR/doftöverkänslighet (dissa doften-november).

2. Främja forskning och kunskap

Astma- och Allergiförbundet ska vara bärare av den senaste kunskapen. Bristande kunskap är ofta orsaken till att många av våra målgrupper saknar god och jämlik hälsa. Kunskapen behöver öka hos såväl drabbade och deras anhöriga, som inom hälso- och sjukvården och samhället i stort. Kunskap behöver spridas brett på många olika sätt för att nå allmänheten för att säkerställa tillgänglighet för alla. Vi fortsätter därför sprida befintlig kunskap brett, genom kampanjer, genom att synas medialt och genom att förbättra vår synlighet på webben och i sociala medier.

Forskning innebär ett systematiskt arbete för att ta fram ny kunskap. Vi behöver kunskap som har potential att bota och förebygga våra sjukdomar. Men det räcker inte att bara samla in och dela ut medel till enskilda forskare. Ny kunskap behöver också spridas mer. Förutsättningarna för vidareutbildning inom vården måste förbättras, liksom möjligheten att kombinera yrkesrollen med en forskartjänst. Dessutom behöver patienters egna erfarenheter av att leva med allergisjukdom i större utsträckning tas tillvara i forskningen. Därför vill Astma- och Allergiförbundet, i nära samarbete med Forskningsfonden, främja forskningen:

- genom finansiering
- genom kommunikation och samarbeten
- genom att förbättra forskningens förutsättningar
- genom patientmedverkan i forskningsprojekt

Vi ska fortsätta dela ut medel till forskare som arbetar med våra sjukdomar och frågor. Vi ska samarbeta nära med Forskningsfonden, men även med andra stiftelser och bidragsgivare inom forskningsområdet, för att fler ska kunna forska på våra diagnoser.

Genom ökad kommunikation och fler samarbeten vill vi lyfta behovet av forskning och ny kunskap. Det kan också handla om att skynda på spridningen av ny kunskap inom vården så att patienterna snabbare får del av nya mediciner och behandlingsmetoder. Även metoder för att samla in och sprida erfarenhetsbaserad kunskap behöver tas fram för att kunna ge fler bättre stöd och egenvårdsverktyg i vardagen.

Att förbättra forskningens förutsättningar handlar bland annat om att fler ska få chansen att vidareutbilda sig till specialister såsom allergologer och astma-sjuksköterskor. Men det kan också handla om tillgången till hälsodata, att arbeta för att de nationella kvalitetsregistren, till exempel Luftvägsregistret och SwedAD, ska få bättre förutsättningar att samla in och tillgängliggöra sin data.

Tillsammans med Forskningsfonden vill vi under kongressperioden göra en gemensam insats för att åter väcka liv i patientmedverkan i forskningen. Vi behöver rekrytera och utbilda fler forskningspartners och dessutom hitta nya sätt att använda de erfarenheter som våra målgrupper har av att leva med astma, allergi, eksem eller annan överkänslighet. Ambitionen är att en forskningspartner ska bli en bra och viktig ambassadör för Astma- och Allergiförbundet i olika sammanhang och gentemot olika aktörer som vi vill samverka med.

3. Engagemang och ledarskap

Astma- och Allergiförbundet ska vara en stark och närvarande organisation för våra målgrupper. För att kunna vara det behöver organisationen fortsatt vara en medlemsrörelse med ideellt aktiva runt om i hela landet. Under 2000-talet har såväl antalet medlemmar som antalet föreningar halverats. Tyvärr ser den negativa trenden ut att fortsätta trots olika typer av insatser genom åren som regionalisering, enhetlig medlemsavgift, värvartävlingar, värvarmaterial, kampanjer och ökad synlighet medialt.

Förutsättningarna för att bedriva föreningsverksamhet och kommunicera med potentiella medlemmar har under 2000-talet förändrats drastiskt. Andelen ideellt aktiva i Sverige ligger konstant på en hög nivå men fler upplever brist på tid för att engagera sig i styrelsearbete, samtidigt som det uppstår nya föreningar och nya former av engagemang som lockar människor från de traditionella folkrörelserna. Digitaliseringen och numera även den snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) ställer nya krav på föreningar och öppnar också upp nya möjligheter. För att vända den negativa trenden behöver vi därför satsa på engagemang och ledarskap som kan ta sig an dessa nya utmaningar.

Vi kan engagera flera genom att utöka antalet sätt att engagera sig och fler sätt att stödja oss (digitalt eller lokalt i sin förening). Vi kan till exempel engagera genom (digitala) nätverk och engagemang på sociala medier och satsa på ökad konvertering via webben. Våra målgrupper finns i digitala kanaler och plattformar, vilket innebär att även vi måste befinna oss där för att synas och upplevas som relevanta.

Vi behöver utveckla erbjudanden som lockar till medlemskap (där egennytta står i fokus snarare än allmännytta eller att gå med för att stödja en god sak). Vi kan utveckla digitala egenvårdsappar eller andra digitala egenvårdsverktyg, erbjuda rabatter, tester, eller rekommendationer när det gäller allergivänliga produkter och tjänster. Ett annat exempel är att ta fram och erbjuda patientutbildningar inom våra områden.

Vi behöver ta fram en rekryteringsstrategi och identifiera den målgrupp som är lättast att nå och attrahera till medlemskap. Vi behöver också strategier och rutiner för att förlänga medlemskapet.

Medlemmarna måste informeras och bjudas in till aktivt deltagande och inflytande över föreningens verksamhet och inriktning. Det räcker inte att skicka en kallelse till årsmötet en gång om året, utan kommunikationen behöver ske kontinuerligt.

Den lokala föreningsverksamheten behöver utvecklas och stödjas. Det gör vi bäst genom att fortsätta regionaliseringen och den inriktning som tidigare kongresser fastslagit, nämligen genom att Astma- och Allergiförbundet i första hand samordnar och stöttar region- och länsföreningar så att de i sin tur kan fullgöra sitt stadgeenliga uppdrag att stötta lokalföreningarna.

Vi ska sprida "best practice" från föreningar inom förbundet. Vi ska ta fram metoder för att mäta och följa upp nyttan med vår verksamhet, t.ex. vilken positiv effekt allergianpassade läger har för barn och unga med svår astma/allergisjukdom.

Slutligen behöver vi anta och arbeta vidare med den gemensamma värdegrund som kongressen 2025 beslutar om. I en föränderlig omvärld där individens behov och önskemål står i centrum kommer även ledarskapet behöva anpassa sig för att balansera olika behov och krav. Att lyssna in, våga testa nytt och lära sig nytt är några viktiga egenskaper hos en framtida ledare, vilket vi kan stötta genom ökade insatser på utbildning/kompetensutveckling av aktiva och anställda.